

LXIX. PHẨM THỌ DỤ

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Như Bát-nhã ba-la-mật-đa rất sâu xa, các Đại Bồ-tát có thể làm việc khó làm là: Không nắm bắt các hữu tình, cũng không nắm bắt sự tạo tác của các hữu tình nhưng vì hữu tình cầu mong sớm chứng đắc trí nhất thiết trí.

Bạch Thế Tôn! Giống như có người muốn trồng cây ở hư không nơi không sắc, không thấy, không đối tượng, không nơi nương tựa, thì rất khó. Cũng vậy, việc các Đại Bồ-tát không nắm bắt hữu tình và sự tạo tác của họ mà vì hữu tình cầu chứng đắc trí nhất thiết trí là việc rất khó?

Phật bảo:

- Thiện Hiện! Đúng vậy! Đúng vậy! Như lời ông nói. Bát-nhã ba-la-mật-đa rất sâu xa, các Đại Bồ-tát có thể làm việc khó làm là không nắm bắt hữu tình và sự tạo tác của họ mà vì hữu tình cầu mau chứng đắc trí nhất thiết trí.

Thiện Hiện nên biết: Tuy các Đại Bồ-tát không thấy có hữu tình thật, cũng không thấy sự tạo tác của họ. Nhưng hữu tình ngu si điên đảo chấp là có thật, chìm đắm trong sanh tử chịu khổ không dứt, cho nên vị ấy cầu sớm chứng đắc trí nhất thiết trí để cứu vớt họ, dùng phương tiện thiện xảo để cứu độ họ.

Giống như có người trồng cây nơi đất tốt, tuy người ấy không biết gốc, thân, nhánh, lá, hoa quả của cây này như thế nào nhưng sau khi đã trồng cây, người ấy tùy thời tưới nước, gia công chăm sóc. Cây này dần dần lớn lên, gốc, thân, nhánh, lá, hoa quả sum xuê, nhiều người nhờ thọ dụng sản phẩm của cây đó mà được lành bệnh, yên vui. Cũng vậy, tuy không thấy có quả báo hữu tình, nhưng vì các hữu tình mà các Đại Bồ-tát cầu mau chứng đắc trí nhất thiết trí, lần lượt tu hành bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa và vô số pháp Bồ-đề phần khác. Sau khi tu các pháp ấy đã viên mãn, họ liền chứng đắc trí nhất thiết trí, làm cho các hữu tình thọ dụng quả báo nhánh lá, hoa quả đều được lợi ích.

Thiện Hiện nên biết: Lợi ích cành lá nghĩa là các hữu tình nương vào Bồ-tát này được thoát khỏi đường ác; lợi ích nơi hoa là nhờ nương vào Bồ-tát này các hữu tình được sanh vào dòng họ lớn Sát-đế-lợi, hoặc sanh vào dòng họ lớn Bà-la-môn, hoặc sanh vào dòng họ lớn Trưởng giả, hoặc sanh vào dòng họ lớn Cư sĩ, hoặc sanh lên cõi trời

Tứ thiên vương cho đến trời Phi tướng phi phi tướng xứ. Lợi ích nơi quả là Đại Bồ-tát này tự chứng quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề để làm cho các hữu tình hoặc trụ quả Dự lưu, hoặc trụ quả Nhất lai, hoặc trụ quả Bất hoàn, hoặc trụ quả A-la-hán, hoặc trụ quả Độc giác Bồ-đề, hoặc trụ quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Các hữu tình này siêng tu các pháp lành, nương theo đạo ba thừa lần lượt chứng đắc Niết-bàn ba thừa. Như vậy gọi là lợi ích của quả báo.

Thiện Hiện! Tuy làm việc lợi ích lớn như vậy nhưng các Đại Bồ-tát hoàn toàn không thấy thật có hữu tình nào đạt được Niết-bàn, chỉ thấy vọng tưởng và các khổ lặn dớt.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Đại Bồ-tát thực hành Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa, không nắm bắt hữu tình và sự tạo tác của họ. Nhưng vì trừ diệt ngã chấp điên đảo của họ, nên Bồ-tát cầu mau chứng đắc trí nhất thiết trí. Vì vậy, đó là việc rất khó.

Cụ thọ Thiện Hiện bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Các Đại Bồ-tát phải biết như Phật. Vì sao? Vì nương vào các Đại Bồ-tát ta liền có thể vĩnh viễn đoạn trừ tất cả địa ngục, bàng sanh, cõi quỷ, và cũng có thể vĩnh viễn đoạn trừ tất cả tai nạn, nghèo thiếu, thấp kém và các khổ ở ba cõi.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Đúng vậy! Đúng vậy! Như lời ông nói, các Đại Bồ-tát phải biết như Phật. Nếu không có các Bồ-tát ở thế gian thì không có tất cả Như Lai ở ba đời, cũng không có Độc giác và Thanh văn. Cũng không thể vĩnh viễn đoạn trừ tất cả địa ngục, bàng sanh, cõi quỷ và tai nạn nghèo thiếu, thấp kém cùng các khổ trong ba cõi. Vì thế, Thiện Hiện! Việc ông nói các Đại Bồ-tát giống như Phật thật là đúng.

Lại nữa, Thiện Hiện nên biết: Các Đại Bồ-tát tức là Như Lai. Vì sao? Thiện Hiện! Vì nếu do chơn như này tạo ra Như Lai, tức là do chơn như này tạo ra Độc giác, cũng do chơn như này tạo ra Thanh văn, cũng do chơn như này tạo ra Hiền Thánh, cũng do chơn như này tạo ra sắc, thọ, tưởng, hành, thức. Cũng do chơn như này tạo ra nhãn xứ cho đến ý xứ. Cũng do chơn như này tạo ra sắc xứ cho đến pháp xứ. Cũng do chơn như này tạo ra nhãn giới cho đến ý giới. Cũng do chơn như này tạo ra sắc giới cho đến pháp giới. Cũng do chơn như này tạo ra nhãn thức giới cho đến ý thức giới. Cũng do chơn như này tạo ra nhãn xúc cho đến ý xúc. Cũng do chơn như này tạo ra các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra. Cũng do chơn như này tạo ra địa giới cho đến thức giới. Cũng do chơn như này tạo ra nhân duyên cho đến tăng thượng duyên. Cũng

do chơn như này tạo ra vô minh cho đến lão tử. Cũng do chơn như này tạo ra bố thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa. Cũng do chơn như này tạo ra pháp nội Không cho đến pháp vô tính tự tính Không. Cũng do chơn như này tạo ra Thánh đế khổ, tập, diệt, đạo. Cũng do chơn như này tạo ra bốn niệm trụ cho đến tám chi thánh đạo. Cũng do chơn như này tạo ra bốn tịnh lự, bốn vô lượng, bốn định vô sắc. Cũng do chơn như này tạo ra tám giải thoát cho đến mười biến xứ. Cũng do chơn như này tạo ra pháp môn giải thoát không, vô tướng, vô nguyện. Cũng do chơn như này tạo ra Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa. Cũng do chơn như này tạo ra Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Cũng do chơn như này tạo ra tất cả pháp môn Đà-la-ni, pháp môn Tam-ma-địa. Cũng do chơn như này tạo ra năm loại mắt, sáu phép thần thông. Cũng do chơn như này tạo ra mười lực Như Lai cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Cũng do chơn như này tạo ra ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi vẻ đẹp. Cũng do chơn như này tạo ra pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả. Cũng do chơn như này tạo ra trí nhất thiết, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng. Cũng do chơn như này tạo ra tất cả hạnh Đại Bồ-tát. Cũng do chơn như này tạo ra quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề của chư Phật. Cũng do chơn như này tạo ra trí nhất thiết trí. Cũng do chơn như này tạo ra cảnh giới hữu vi. Cũng do chơn như này tạo ra cảnh giới vô vi. Cũng do chơn như này tạo ra tất cả pháp. Cũng do chơn như này tạo ra tất cả hữu tình. Cũng do chơn như này tạo ra tất cả Đại Bồ-tát.

Như vậy, Thiện Hiện! Hoặc chơn như của Như Lai, hoặc chơn như của Độc giác, hoặc chơn như của Thanh văn, hoặc chơn như của tất cả Hiền Thánh, hoặc chơn như của các pháp như sắc v.v... hoặc chơn như của tất cả hữu tình, hoặc chơn như của tất cả Đại Bồ-tát, tất cả chơn như này thật ra đều không khác nhau. Do không khác nên gọi là chơn như.

Các Đại Bồ-tát tu học viên mãn chơn như này liền có thể chứng đắc trí nhất thiết trí. Do đã chứng đắc trí nhất thiết trí nên họ được gọi là Như Lai. Do đó, nên biết các Đại Bồ-tát tức là Như Lai. Vì tất cả các pháp, tất cả hữu tình đều lấy chơn như làm định lượng.

Thiện Hiện! Như vậy, các Đại Bồ-tát nên học Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa. Ai học Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa tức là học chơn như của tất cả pháp. Ai học chơn như của tất cả pháp, thì được tự tại vào chơn như tất cả pháp. Nếu được tự tại vào chơn như của tất cả pháp thì được trí phân biệt căn cơ hơn kém của tất cả hữu tình. Nếu đạt được trí phân biệt căn cơ hơn kém của tất cả hữu tình thì có thể

biết hết sự hiểu biết sai khác của tất cả hữu tình. Nếu có thể biết hết sự hiểu biết sai khác của tất cả hữu tình thì biết nghiệp và quả báo của tất cả hữu tình. Nếu biết nghiệp và quả báo của tất cả hữu tình thì nguyện trí viên mãn. Nếu nguyện trí viên mãn, thì có thể tịnh tu diệu trí ba đời. Nếu có thể tịnh tu diệu trí ba đời, thì có thể viên mãn trí nhất thiết trí. Nếu năng viên mãn trí nhất thiết trí, thì có thể làm đúng theo hạnh Bồ-tát. Nếu có thể làm đúng theo hạnh Bồ-tát thì có thể thường dùng tài thí, pháp thí làm lợi ích hữu tình. Nếu có thể dùng tài thí, pháp thí làm lợi ích hữu tình, thì có thể thật sự làm thành thực hữu tình. Nếu có thể thật sự làm thành thực hữu tình, thì có thể thật sự trang nghiêm cõi Phật. Nếu có thể thật sự trang nghiêm cõi Phật, thì có thể chứng đắc trí nhất thiết trí. Nếu có thể chứng đắc trí nhất thiết trí, thì có thể thật sự chuyển bánh xe diệu pháp. Nếu có thể thật sự chuyển bánh xe diệu pháp, thì có thể giúp hữu tình đứng vững nơi đạo ba thừa. Nếu có thể giúp hữu tình đứng vững nơi đạo ba thừa, thì có thể giúp cho hữu tình nhập vào cảnh giới Vô dư y Niết-bàn.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Đại Bồ-tát thấy vô lượng công đức tự lợi, lợi tha như vậy, muốn làm cho tâm đại Bồ-đề đã phát trở nên kiên cố, không thôi chuyển thì nên siêng năng tu hành phương tiện thiện xảo Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Đại Bồ-tát nào có thể phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tu hành Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa một cách đúng đắn thì thế gian trời, người, A-tu-la v.v... đều nên cung kính lễ lạy.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Đúng vậy! Đúng vậy! Như lời ông nói. Đại Bồ-tát nào phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tu hành Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa một cách đúng đắn thì thế gian trời, người, A-tu-la v.v... đều nên cung kính lễ lạy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Nếu vì làm lợi ích cho tất cả hữu tình, các Đại Bồ-tát vừa phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề thì được bao nhiêu phước đức?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Giả sử làm cho tất cả hữu tình đầy khắp Tiểu thiên thế giới đều đến địa vị Thanh văn, Độc giác, thì theo ý ông, phước đức của các hữu tình này có nhiều không?

Thiện Hiện đáp:

- Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước đức mà họ đạt được nhiều vô lượng, vô biên.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Phước mà các hữu tình ấy đạt được so với phước của một Đại Bồ-tát đạt được nhờ mới phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề để làm lợi ích tất cả hữu tình mà ông vừa hỏi thì không bằng một phần trăm, không bằng một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một phần trăm ức muôn ức. Vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác đều nương vào Đại Bồ-tát mà có. Không phải Đại Bồ-tát nương vào các Thanh văn, Độc giác mà có.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hãy gác lại phước đức mà tất cả hữu tình đầy Tiểu thiên thế giới, hoặc Trung thiên thế giới đạt được đều nhờ đến địa vị Thanh văn hoặc Độc giác. Giả sử tất cả hữu tình ở ba ngàn đại thiên thế giới đều đạt đến địa vị Thanh văn, Độc giác thì theo ý ông phước đức các hữu tình này đạt được có nhiều không?

Thiện Hiện đáp:

- Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước đức mà họ đạt được nhiều vô lượng, vô biên.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Phước mà các hữu tình ấy đạt được so với phước của một Đại Bồ-tát thu được nhờ mới phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề để làm lợi ích tất cả hữu tình mà ông đã hỏi thì không bằng một phần trăm, một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một phần trăm ngàn, một phần trăm ức muôn ức. Vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác đều nương vào Đại Bồ-tát mà có. Không phải Đại Bồ-tát nương vào Thanh văn, Độc giác mà có.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hãy gác lại phước đức mà tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới có được nhờ đạt đến địa vị Thanh văn hoặc Độc giác. Giả sử tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới đều trụ vào Tịnh quán địa thì theo ý ông phước đức của các hữu tình này có nhiều không?

Thiện Hiện đáp:

- Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước đức người ấy đạt được nhiều vô lượng, vô biên.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Lượng phước mà các hữu tình ấy đạt được so với phước của một Đại Bồ-tát đạt được nhờ mới phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề để làm lợi ích tất cả hữu tình như ông đã hỏi thì không bằng một phần trăm, một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một

phần trăm ngàn, trăm ức muôn ức. Vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác đều nương vào Đại Bồ-tát mà có. Không phải Đại Bồ-tát nương vào Thanh văn, Độc giác mà có.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hãy gác lại phước đức mà tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới có được đều nhờ trụ vào Tịnh quán địa. Giả sử tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới đều trụ vào Chung tánh địa, hoặc Đệ bát địa, hoặc Cụ kiến địa, hoặc Bạc địa, hoặc Ly dục địa, hoặc Dĩ biện địa và giả sử tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới đều trụ vào địa vị Độc giác, thì theo ý ông phước đức của các hữu tình này đạt được có nhiều không?

Thiện Hiện đáp:

- Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước mà họ đạt được nhiều vô lượng, vô biên.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Lượng phước mà các hữu tình ấy đạt được so với phước của một Đại Bồ-tát đạt được nhờ mới phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề để làm lợi ích tất cả hữu tình như ông đã hỏi thì không bằng một phần trăm, một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một phần trăm ngàn, trăm ức muôn ức. Vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác nương vào Đại Bồ-tát mà có. Không phải Đại Bồ-tát nương vào Thanh văn, Độc giác mà có.

Lại nữa, Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới mới phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề để làm lợi ích tất cả hữu tình, lượng phước của Đại Bồ-tát này đạt được so với lượng phước đã được của Đại Bồ-tát nhập Chánh tánh ly sanh của Bồ-tát thì không bằng một phần trăm, một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một phần trăm ngàn, trăm ức muôn ức.

Lại nữa, Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới đều nhập vào Chánh tánh ly sanh của Bồ-tát, lượng phước mà các Đại Bồ-tát này đạt được so với phước mà một Đại Bồ-tát hành Bồ-đề hướng đạt được thì không bằng một phần trăm, một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một phần trăm ngàn, trăm ức muôn ức.

Lại nữa, Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy khắp ba ngàn đại thiên thế giới đều hành Bồ-đề hướng, lượng phước mà các Đại Bồ-tát này đạt được so với phước của một vị Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác có được thì không bằng một phần trăm, một phần ngàn, như vậy cho đến không bằng một phần trăm ngàn, trăm ức muôn ức.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Các Đại Bồ-tát mới phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề tư duy những gì?

Phật dạy:

- Thiện Hiện! Đại Bồ-tát này thường tư duy về trí nhất thiết trí.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Trí nhất thiết trí lấy gì làm tánh? Lấy gì làm sở duyên? Lấy gì làm tăng thượng? Lấy gì làm hành tướng? Lấy gì làm tướng?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Trí nhất thiết trí lấy vô tánh làm tánh, bởi vì nó không tướng, không nhân, không chỗ cảnh giác, không sinh, không hiện. Còn vấn đề ông hỏi trí nhất thiết trí lấy gì làm sở duyên, lấy gì làm tăng thượng, lấy gì làm hành tướng, lấy gì làm tướng ấy, này Thiện Hiện! Trí nhất thiết trí lấy vô tánh làm sở duyên, lấy chánh niệm làm tăng thượng, lấy tịch tịnh làm hành tướng, lấy pháp giới làm tướng.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Chỉ có trí nhất thiết trí lấy vô tánh làm tánh, hay sắc, thọ, tưởng, hành, thức cũng lấy vô tánh làm tánh. Nhãn xứ cho đến ý xứ cũng lấy vô tánh làm tánh. Sắc xứ cho đến pháp xứ cũng lấy vô tánh làm tánh. Nhãn giới cho đến ý giới cũng lấy vô tánh làm tánh. Sắc giới cho đến pháp giới cũng lấy vô tánh làm tánh. Nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng lấy vô tánh làm tánh. Nhãn xúc cho đến ý xúc cũng lấy vô tánh làm tánh. Các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra cũng lấy vô tánh làm tánh. Địa giới cho đến thức giới cũng lấy vô tánh làm tánh. Nhân duyên cho đến tăng thượng duyên cũng lấy vô tánh làm tánh. Vô minh cho đến lão tử cũng lấy vô tánh làm tánh. Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa cũng lấy vô tánh làm tánh. Pháp nội Không cho đến pháp vô tính tự tính Không cũng lấy vô tánh làm tánh. Chơn như cho đến cảnh giới bất tư nghì cũng lấy vô tánh làm tánh. Thánh đế khổ, tập, diệt, đạo cũng vô tánh làm tánh. Bốn niệm trụ cho đến tám chi thánh đạo cũng lấy vô tánh làm tánh. Bốn tịnh lự, bốn vô lượng, bốn định vô sắc cũng lấy vô tánh làm tánh. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ cũng lấy vô tánh làm tánh. Pháp môn giải thoát không, vô tướng, vô nguyện cũng lấy vô tánh làm tánh. Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa cũng lấy vô tánh làm tánh. Cự hỷ địa cho đến Pháp vân địa cũng lấy vô tánh làm tánh. Tất cả pháp môn Đà-la-ni, pháp môn Tam-ma-địa cũng lấy vô tánh làm tánh. Năm loại mắt, sáu phép thần thông cũng lấy vô tánh làm tánh. Mười lực Như Lai cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng lấy vô tánh làm tánh. ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi

vẻ đẹp cũng lấy vô tánh làm tánh. Pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả cũng lấy vô tánh làm tánh. Trí nhất thiết, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng cũng lấy vô tánh làm tánh. Quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề cũng lấy vô tánh làm tánh. Tất cả hạnh Đại Bồ-tát cũng lấy vô tánh làm tánh. Quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề của chư Phật cũng lấy vô tánh làm tánh. Cảnh giới hữu vi cũng lấy vô tánh làm tánh. Cảnh giới vô vi cũng vô tánh làm tánh.

Phật bảo Thiện Hiện:

- Chẳng phải chỉ có trí nhất thiết trí lấy vô tánh làm tánh mà sắc, thọ, tướng, hành, thức cũng lấy vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến cảnh giới hữu vi, cảnh giới vô vi cũng lấy vô tánh làm tánh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Vì sao trí nhất thiết trí lấy vô tánh làm tánh? Sắc, thọ, tướng, hành, thức cũng lấy vô tánh làm tánh? Như vậy cho đến cảnh giới hữu vi, cảnh giới vô vi cũng lấy vô tánh làm tánh?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Tự tánh của trí nhất thiết trí là không. Pháp nào có tự tánh là không thì pháp đó lấy vô tánh làm tánh. Tự tánh của sắc, thọ, tướng, hành, thức cũng là không. Pháp nào có tự tánh là không thì pháp đó lấy vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến tự tánh của cảnh giới hữu vi, cảnh giới vô vi cũng là không. Pháp nào có tự tánh là không thì pháp đó lấy vô tánh làm tánh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Tại sao tự tánh của trí nhất thiết trí là không? Tự tánh của sắc, thọ, tướng, hành, thức cũng là không? Như vậy cho đến đến tự tánh của cảnh giới hữu vi, cảnh giới vô vi cũng là không?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Trí nhất thiết trí không có tự tánh hòa hợp, pháp nào không có tự tánh hòa hợp thì pháp ấy lấy vô tánh làm tánh. Sắc, thọ, tướng, hành, thức cũng không có tự tánh hòa hợp, pháp nào không có tự tánh hòa hợp thì pháp ấy lấy vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến cảnh giới hữu vi, cảnh giới vô vi cũng không có tự tánh hòa hợp, pháp nào không có tự tánh hòa hợp thì pháp ấy lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Vì lý do này các Đại Bồ-tát nên biết tất cả các pháp đều lấy vô tánh làm tánh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không làm tự tánh, vô tướng làm tự tánh, vô nguyện làm tự tánh. Thiện Hiện! Vì lý do này các Đại Bồ-tát nên biết tất cả các pháp đều lấy vô tánh làm tánh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy chơn như làm tự tánh, lấy thật tế làm tự tánh, lấy pháp giới làm tự tánh. Thiện Hiện! Vì lý do này các Đại Bồ-tát nên biết tất cả pháp đều lấy vô tánh làm tánh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Nếu tất cả pháp đều không tánh thì các Đại Bồ-tát mới phát tâm quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành bố thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể trụ vào pháp nội Không cho đến pháp vô tính tự tính Không, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể trụ vào chơn như cho đến cảnh giới bất tư nghì, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể trụ vào Thánh đế khổ, tập, diệt, đạo, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành bốn niệm trụ cho đến tám chi thánh đạo, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành bốn tịnh lự, bốn vô lượng, bốn định vô sắc, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành tám giải thoát cho đến mười biến xứ, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành pháp môn giải thoát không, vô tướng, vô nguyện, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để thực hành ngôi vị Bồ-tát, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để thực hành tất cả môn Đà-la-ni, môn Tam-ma-địa, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để thành tựu năm loại mắt, sáu phép thần thông, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành mười lực Như Lai cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành trí nhất thiết, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành tất cả hạnh Đại Bồ-tát, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì

đề có thể thực hành quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề của chư Phật, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật? Phải thành tựu những phương tiện thiện xảo gì để có thể thực hành trí nhất thiết trí, thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Đại Bồ-tát này phải thành tựu phương tiện thiện xảo thù thắng. Tuy biết tất cả các pháp đều lấy vô tánh làm tánh, nhưng phải thường siêng năng thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật. Tuy thường siêng năng thành thực hữu tình, trang nghiêm cõi Phật, nhưng thường biết rõ tất cả hữu tình và các cõi Phật, đều lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Tuy thực hành bố thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa, học đạo Bồ-đề, nhưng Đại Bồ-tát này biết bố thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa và đạo Bồ-đề đều lấy vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến tuy thực hành trí nhất thiết trí học đạo Bồ-đề nhưng vị ấy biết trí nhất thiết trí và đạo Bồ-đề đều lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Đại Bồ-tát này tu hành bố thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa, học đạo Bồ-đề như vậy, nói rộng cho đến tu hành trí nhất thiết trí học đạo Bồ-đề như vậy. Nếu chưa thành tựu mười lực Như Lai, bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng. Pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả. Trí nhất thiết, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng và vô lượng, vô biên Phật pháp khác, thì đều gọi là học đạo Bồ-đề chưa được viên mãn.

Nếu học đạo này đã được viên mãn, thì trong một sát-na tương ưng với Bát-nhã liền chứng đắc trí nhất thiết trí. Khi ấy, sự nối tiếp của tập khí phiền não vi tế đều vĩnh viễn không sanh, nghĩa là dứt trừ sạch và được gọi là Phật. Vị ấy lại dùng Phật nhãn sáng suốt không chướng ngại, quán sát khắp các pháp ở mười phương ba đời thì không thể nắm bắt được pháp không hưởng gì là nắm bắt pháp có.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Đại Bồ-tát nên thực hành Bát-nhã ba-la-mật-đa, tin hiểu tất cả các pháp đều lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Đó gọi là Đại Bồ-tát thành tựu phương tiện thiện xảo thù thắng, nghĩa là thực hành Bát-nhã ba-la-mật-đa quán tất cả pháp không thể nắm bắt được không, hưởng gì nắm bắt được có.

Thiện Hiện! Lúc tu hành bố thí Ba-la-mật-đa, đối với pháp bố thí, người bố thí, người nhận, vật bố thí, quả báo của bố thí và tâm Bồ-đề Đại Bồ-tát ấy không thấy không, hưởng gì là thấy có. Như vậy cho đến lúc chứng đắc trí nhất thiết trí, đối với trí nhất thiết trí hoặc người

chúng, hoặc pháp được chúng, hoặc lý do chúng đắc, hoặc lúc chúng đắc, nơi chúng đắc vị ấy không thấy không, huống gì là thấy có.

Vì sao? Thiện Hiện! Vì Đại Bồ-tát này thường nghĩ: Các pháp đều lấy vô tánh làm tánh. Như vậy, vô tánh chẳng phải là do Phật làm, chẳng phải do Bồ-tát làm, chẳng phải do Độc giác làm, chẳng phải do Thanh văn làm, chẳng phải do bất cứ ai làm. Bởi vì tất cả các pháp đều không có tác giả, do viễn ly tác giả.

Cụ thọ Thiện Hiện lại bạch Phật:

- Há chẳng phải các pháp tánh của các pháp là viễn ly sao?

Phật bảo:

- Thiện Hiện! Đúng vậy! Các pháp tánh của các pháp là viễn ly.

Thiện Hiện lại hỏi:

- Nếu tất cả pháp viễn ly pháp tánh thì vì sao pháp viễn ly có thể biết pháp viễn ly là có hoặc không?

Bạch Thế Tôn! Pháp có không thể biết pháp không, pháp không không thể biết pháp có. Pháp có không thể biết pháp có, pháp không không thể biết pháp không.

Bạch Thế Tôn! Như vậy, tất cả pháp đều lấy không biết làm tánh, thì vì sao Đại Bồ-tát hành Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa hiện bày đủ thứ ở trong các pháp như là sắc, thọ, tưởng, hành, thức hoặc có, hoặc không. Nhãn xứ cho đến ý xứ hoặc có, hoặc không. Sắc xứ cho đến pháp xứ hoặc có, hoặc không. Nhãn giới cho đến ý giới hoặc có, hoặc không. Sắc giới cho đến pháp giới hoặc có, hoặc không. Nhãn thức giới cho đến ý thức giới hoặc có, hoặc không. Nhãn xúc cho đến ý xúc hoặc có, hoặc không. Các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra hoặc có, hoặc không. Địa giới cho đến thức giới hoặc có, hoặc không. Nhân duyên cho đến tăng thượng duyên hoặc có, hoặc không. Vô minh cho đến lão tử hoặc có, hoặc không. Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa hoặc có, hoặc không. Pháp nội Không cho đến pháp vô tính tự tính Không hoặc có, hoặc không. Chơn như cho đến cảnh giới bất tư nghì hoặc có, hoặc không. Thánh đế khổ, tập, diệt, đạo hoặc có, hoặc không. Bốn niệm trụ cho đến tám chi thánh đạo hoặc có, hoặc không. Bốn tịnh lự, bốn vô lượng, bốn định vô sắc hoặc có, hoặc không. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ hoặc có, hoặc không. Pháp môn giải thoát không, vô tướng, vô nguyện hoặc có, hoặc không. Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa hoặc có, hoặc không. Cự hỷ địa cho đến Pháp vân địa hoặc có, hoặc không. Tất cả pháp môn Đà-la-ni, pháp môn Tam-ma-địa hoặc có, hoặc không. Năm loại mắt, sáu phép thần thông hoặc

có, hoặc không. Mười lục Như Lai cho đến mười tám pháp Phật bất cộng hoặc có, hoặc không. Ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi vẻ đẹp hoặc có, hoặc không. Pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả hoặc có, hoặc không. Trí nhất thiết, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng hoặc có, hoặc không. Quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề hoặc có, hoặc không. Tất cả hạnh Đại Bồ-tát hoặc có, hoặc không. Quả vị Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề của chư Phật hoặc có, hoặc không. Trí nhất thiết trí hoặc có, hoặc không. Cảnh giới hữu vi, cảnh giới vô vi hoặc có, hoặc không?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Các Đại Bồ-tát hành Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa, tùy theo thể tục nên hiển bày các pháp hoặc có, hoặc không, không phải tùy theo thắng nghĩa.

Thiện Hiện lại hỏi:

- Thế tục và thắng nghĩa có khác nhau không?

Phật bảo Thiện Hiện:

- Chẳng khác không phải ngoài thế tục mà có thắng nghĩa. Vì sao? Vì chơn như của thế tục tức là thắng nghĩa. Các loại hữu tình điên đảo vọng chấp không thấy, không biết chơn như này. Để làm lợi ích cho họ, các Đại Bồ-tát tùy theo tướng thế tục hiển bày các pháp hoặc có, hoặc không, chẳng phải tùy theo thắng nghĩa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Đối với các pháp như uẩn v.v... vô số hữu tình phát sanh ý tưởng thật có hoặc thật không, không biết rõ các pháp chẳng có, chẳng không. Để làm lợi ích cho họ, các Đại Bồ-tát hiển bày uẩn v.v... hoặc có, hoặc không, giúp cho các hữu tình nhờ đó thấu rõ các pháp như uẩn v.v... chẳng có chẳng không, chứ chẳng phải muốn làm cho họ chấp tướng thật có, thật không.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Đại Bồ-tát nên siêng năng xa lìa việc chấp có và không để hành Bát-nhã ba-la-mật-đa sâu xa.

Quyển thứ 463

HẾT